

VALENTYNA SOBOL

SŁOWO WSTĘPNE

Studia polsko-ukraińskie to zbiór prac naukowych polskich i ukraińskich badaczy, członków Eksperymentalnego Laboratorium Literaturoznawczego przy Wydziale Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego. Swoje istnienie Laboratorium zawdzięcza wsparciu władz Dziekańskich Wydziału Lingwistyki Stosowanej: 16 kwietnia 2013 roku na posiedzeniu Rady Wydziału wsparły one powołanie do życia tej naukowej struktury. Dzięki temu powstała platforma, umożliwiająca wymianę myśli w zakresie zagadnień historii literatury, teorii literatury, literaturoznawstwa, historii Polski i Ukrainy. Bowiem literatura i historia, jak pisał Norman Davies, „są bliźniętami zrodzonymi z jednej matki – *humanitas*”¹.

Tom pierwszy *Studiów polsko-ukraińskich* zawiera prace, związane z jubileuszem ukraińskiego geniusza Tarasa Szewczenki (1814-1861). W roku 2014 minęło dwieście lat od narodzin tego poety, którego poezja weszła na trwałe do skarbnicy literatury światowej. Jego dzieła niosą w świat słowa prawdy i wolności. „Ukraina zawsze pragnęła wolności”, – pisał w XVIII wieku w swej słynnej pracy *Historia Karola XII* Wolter. Jak wiadomo, hetman Filip Orlik a także jego

¹ Norman Davies, *Europa między Wschodem a Zachodem*. Przełożył Bartłomiej Pietrzyk, Kraków, Wydawnictwo Znak 2007, s.109.

syn przyczynili się w XVIII wieku do rozpowszechnienia idei restytucji Ukrainy, która była, ich zdaniem, konieczna dla pokoju w Europie.

Larry Wolff w słowie wstępnym do ukraińskiego wydania pracy *Inventing Eastern Europe* (*Винайдення Східної Європи*) kładzie szczególny akcent na to, że właśnie Ukraina „była jednym z miejsc najbardziej radykalnej transformacji mapy mentalnej Europy w ostatnim dziesięcioleciu XX wieku i pozostanie kardynalnie ważna dla zjednoczenia oraz losu Europy w wieku kolejnym”², czyli XXI. Wydarzenia przełomu lat 2013-2014 potwierdzają prawdziwość tej prognozy, inspirują więc do ponownej lektury dzieł Tarasa Szewczenki, poety, którego los i dzieło uosabia wolnościowe dążenia narodu ukraińskiego.

Dział pierwszy *Studiów polsko-ukraińskich* prezentuje artykuły poświęcone mało znanym aspektom twórczości Tarasa Szewczenki. Dział następny omawia dokonania Naukowego Towarzystwa imienia wielkiego poety – NTSZ, które w 2013 roku obchodziło 140-lecie swojej działalności. Była to niejako pierwsza, co prawda nieoficjalna, Akademia Nauk Ukrainy. Towarzystwo to powołali do życia twórcy ukraińskiej nauki i kultury ze Wschodniej Ukrainy, którzy po ogłoszeniu cyrkularza ministra Piotra Wałujewa o zakazie druku dzieł naukowych i podręczników w języku ukraińskim (1863), rozpoczęli aktywną działalność naukową we Lwowie. Działalność tę przypominają Leonid Rudnyckij, Stefan Belej, Wołodymyr Biłeckyj.

Dział *Ad fontes* przybliży cenne źródła, z których czerpał Taras Szewczenko – *Historię Rusów*, kozackie latopisy XVII-XVIII wieków, staroukraińskie zabytki literackie.

W dziale *Sylwetki naukowe*, poświęconym wybitnym jubilatom, znajdują się artykuły o Ołeksie Myszanyczu

² Ларі Вулф, *Винайдення Східної Європи. Мапа цивілізації у свідомості епохи Просвітництва*. Переклав з англійської Сергій Біленький за участі Тараса Цимбала, Київ 2009, с.23.

(1933-2004) jako liderze badań w dziedzinie literatury staroukraińskiej XI-XVIII wieków oraz promotorze neolatynistyki w Ukrainie; a także o życiu i twórczości wybitnego ukraińskiego pisarza Walerija Szewczuka, znanego i cenionego również w Polsce. Pisarz ten, a zarazem uczony, nawiązujący do refleksji filozoficznej Hryhorija Skoworody, jest również autorem kilku ważnych prac o Tarasie Szewczence.

Dział *Recenzje oraz sprawozdania* zawiera recenzje o nowych publikacjach naukowych oraz komunikat o ważnym naukowym wydarzeniu – XV Międzynarodowym Zjeździe Sławistów, który odbył się w sierpniu 2013 roku w Mińsku.

W ostatnim dziale *In memoriam* wyrażamy szacunek i uznanie dla wybitnego historyka Profesora Władysława Serczyka (1935-2014), wielkiego przyjaciela Ukrainy.

Dziękujemy Pani Grażynie Purtak – Kierownik Zakładu Graficznego UW – i jej współpracownikom za życzliwą pomoc w publikacji materiałów.